West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2011

R.K. S.M. VIVEKANANDA VIDYABHAVAN • LIBRARY •

PART – I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - I

(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours] [Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 20)

1. Write short note on any *one* of the following 1 × 4 = 4

   a) वृत्तम्

   b) गणः ।

2. Define and illustrate any *two* of the following : 2 × 4 = 8

   शालिनी, भुजङ्गप्रयातम् , हरिणी, तोटकम् , स्रग्धरा ।

3. Scan and name the metres in any *two* of the following : 2 × 4 = 8

   a) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः ।

   b) केशवं मनसि शैशवं वपुः ।

   c) स बाल आसीद् वपुषा चतुर्भुजः ।

   d) हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धम् ।

UNIT - II

(Marks : 40)

4. Join or disjoin the *Sandhis* in any *eight* of the following : 8 × 1 = 8

a) सः + आगतः, श्वौ + अस्तमिते, मयि + अत्र, धावन् + अश्वः, हरिः + रम्यः, गवाग्रम् मनीषा, कमलासीनः, द्वावपि, चराचरम् , संस्कृतम् ।

b) Account for the case-ending in any *eight* of the following underlined words : 8 × 1 = 8

i) अस्तमिते चन्द्रे कुमुदिनी निमीलति ।

ii) सम्मोहात् स्मृतिविभ्रमः भवति ।

iii) अजां ग्रामं नयति ।

iv) सुभाषिणी प्रकृत्या सुहासिनी ।

v) अध्ययनाय वसति

vi) मातुः निलीयते कृष्णः ।

vii) स्मर तस्या हंसकथायाः ।

viii) चर्मणि कृष्णसारं हन्ति ।

ix) धर्मः स्वर्गाय भवति

x) अग्नये स्वाहा ।

xi) यवेभ्यः काकं वारयति ।

xii) वने सिंहः वसति ।

c) Distinguish between any *four* of the following pairs 4 × 2 = 8

i) क्रय्यम् and क्रेयम् ।

ii) विवादेन अलम् and विवादाय अलम् ।

iii) यवनी and यवानी ।

iv) उदन्यति and उदकीयति

v) पतिमती and पतिवत्नी ।

vi) संक्रीडति and संक्रीडते ।

vii) स्वेषाम् and स्वानाम् ।

d) Name and expound the *samāsas* in any *four* of the following $4 \times 2 = 8$

अग्निदग्धः, मेघमुक्तः, स्नातानुलिप्तः, निर्मक्षिकम् , नवनीतकोमलम् , वीणापाणिः, गोमहिषम् ।

e) Correct or justify any *four* of the following $4 \times 2 = 8$

i) धृतधनुषं रघुनन्दनं स्मरामि

ii) पूजितो यः सुरासुरैः ।

iii) बङ्गे प्रवला वर्षा भवति

iv) मे वित्तस्य प्रयोजनं नास्ति ।

v) तस्य मने सुखो नास्ति

vi) क्रोशेन कुटिलं नदी ।

UNIT - III

(Marks : 30)

5. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script 15

Swami Vivekananda was a true disciple of his preceptor, Ramakrishnadeva. He realised that Ultimate Truth is one. So, there is no difference among us. He carried this message from East to West. He said that God exists within us in various forms. He announced that he alone serves God who loves all. This is the highest lesson of religion.

OR

We, the youth of to-day, are the Indian citizens of tomorrow. We should practise truth, honesty, self-control, cleanliness, satisfaction and courtesy. We should learn to love work, to work perfectly and conscientiously. Whoever takes payment for doing a certain work and performs it badly is guilty of theft. We should be ashamed of our ill-finished work.

6. Translate into English (any *one*) 15

a) मिथिलादेश: पुरा सर्वतोभावेन समृद्धिमान् आसीत् । अस्य देशस्य शासको जनको ब्रह्मवित् कर्मयोगी च बभूव । स: महीपति: स्वधर्ममनुवर्तमान: प्रजा: पालयामास । तच्छासिते जनपदे नासीत् स्तेन:, नाविद्वान्, नाधार्मिक: । तस्य संसदि ब्रह्मविदो जना: समागम्य आत्मविद्याचर्यां कुर्वन्त: परमं मोदं लब्धवन्त: । अत: स महीपति: राजर्षिरिति सम्मानित: ।

b) नवद्वीपनगरी पञ्चशतवर्षेभ्य: पूर्वं विद्यास्थानत्वेन भारतीयान् समाकर्षति स्म । भागीरथीतीरे अस्मिन्नगरे तदानीन्तन: सारस्वतसम्प्रदाय: ज्ञानदीपेन भारतवर्षस्य आन्तरमन्धकारं नाशयति स्म । तत्र वासुदेव: सार्वभौम: अग्रणी: । स हि पण्डितकुलपति: कौस्तुभमणिरिव अन्तेवासिसम्प्रदायं समाकर्षति स्म । तार्किकप्रवर: रघुनाथशिरोमणि: स्वप्रतिभाया तदानीन्तनान् सर्वान् विदुषोऽध:कृत्य स्वगुरुं सार्वभौममपि अतिक्रान्तवानिति ।

UNIT - IV

(Marks : 10)

7. Write an essay in simple Sanskrit on any *one* of the following 10

a) कविगुरु: रवीन्द्रनाथ: ।

b) जातीयसंहति: ।

c) रामायणमाहात्म्यम् ।

d) मानवधर्म: ।

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2011

R.K. S.M. VIVEKANANDA VIDYABHAVAN
·LIBRARY·

PART - I

SANSKRIT — HONOURS

Paper - II

(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours] [Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 20)

1. a) What is अर्थोपक्षेपक ? What are its different types ? Explain any two of them with reference to a dramatic text. 10

OR

Define सन्धि in a drama. What are its varieties ? Narrate two of its varieties with suitable illustrations from your text. 10

b) Write explanatory notes on any *two* of the following : 2 × 5 = 10

अभिनयः, रूपकम् , पताका, भारतीवृत्तिः ।

UNIT - II

(Marks : 30)

2. "उपमा कालिदासस्य" — Justify the appropriateness of the statement. 10

OR

Discuss fully the different aspects of Duṣyanta's character. 10

3. Translate into English *or* Bengali any *one* of the following : 1 × 5 = 5

a) मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकाया
निष्कम्पचामरशिखा निभृतोर्ध्वकर्णाः ।
आत्मोद्धतैरपि रजोभिरलङ्घनीया 7
धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः ॥

b) अयं स ते तिष्ठति सङ्गमोत्सुको
विशङ्कसे भीरु ! यतोऽवधीरणाम् ।
लभेत वा प्रार्थयिता न वा श्रियं 8
श्रिया दुरापः कथमीप्सितो भवेत् ॥

4. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* of the following : 1 × 8 = 8

a) न खलु न खलु बाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन्
मृदुनि मृगशरीरे तुलराशाविवाग्निः ।
क्व वत हरिणकानां जीवितञ्चातिलोलं
क्व च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ॥

b) यात्येकतोऽस्तशिखरं पतिरोषधीना -
माविष्कृतोऽरुणपुरःसर एकतोऽर्कः ।
तेजोद्वयस्य युगपद् व्यसनोदयाभ्यां
लोको नियम्यत इवैष दशाऽन्तरेषु ॥

5. Name and expound the Samāsa in निरायतपूर्वकाया in 3(a) *or* disjoin *Sandhi* in तुलराशाविवाग्निः in 4(a). 2

6. Render into Sanskrit : 5

तुज्झ ण आणे हिअअं मम उण मअणो दिवा बि रत्तिम्पि ।
णिग्घिण तवइ वलीअं तुइ वुत्तमणोरहाइ अङ्गाइं ॥

OR

अज्ज, असम्भाविदा-दिहि-सक्कारा भूयोबि पेक्खण-णिमित्तं लज्जेमो अज्जं विण्णविदुं ।

UNIT - III

(Marks : 20)

7. Discuss the source of the drama Svapnavāsavadatta and its deviations, if any, from the original. 10

OR

Under what circumstances was Vāsavadattā kept as a trust with Padmāvatī ? How and when was Vāsavadattā's identity disclosed to Padmāvatī ? Discuss fully. 10

8. Translate into English *or* Bengali any *one* of the following $1 \times 5 = 5$

a) नैवेदानीं तादृशाश्चक्रवाका

नैवाप्यन्ये स्त्रीविशेषैर्वियुक्ताः

धन्या सा स्त्री यां तथा वेत्ति भर्ता

भर्तृस्नेहात् सा हि दग्धाप्यदग्धा ॥

b) खगा वासोपेताः सलिलमवगाढो मुनिजनः

प्रदीप्तोऽग्निर्भाति प्रविचरति धूमो मुनिवनम् ।

परिभ्रष्टो दूराद् रविरपि च संक्षिप्तकिरणो

रथं व्यावर्त्यासौ प्रविशति शनैरस्तशिखरम ॥

9. Amplify in Sanskrit any *one* of the following $1 \times 5 = 5$

a) प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते ।

b) कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः

UNIT - IV

(Marks : 30)

10. Discuss the merits and demerits of the drama Uttararāmacarita of Bhavabhūti. 12

OR

Show the dramatic significance of the episode of the exhibition of pictures in the First Act of the drama Uttararāmacarita. 12

11. Translate into English *or* Bengali any *two* of the following : 2 × 5 = 10

a) विश्वंभरा भगवती भवतीमसूत

राजा प्रजापतिसमो जनकः पिता ते ।

तेषां बधूस्त्वमसि नन्दिनि पार्थिवानां

येषां कूलेषु सविता च गुरुर्वयं च ॥

b) एतानि तानि गिरिनिर्झरिणीतटेषु

वैखानसाश्रिततरूणि तपोवनानि ।

धेण्वातिथेयपरमाः शमिनो भजन्ते

नीवारमुष्टिपचना गृहिणो गृहाणि ॥

c) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे

न च खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा ।

भवति च पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा

प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदां चयः ॥

d) एको रसः करुण एव निमित्तभेदा-

द्भिन्नः पृथक्पृथगिवाश्रयते विवर्तान् ।

आवर्तबुद्बुदतरङ्गमयान्विकारा

नम्भो यथा सलिलमेव तु तत्समग्रम् ॥

12. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* of the following : 1 × 8 = 8

a) किं त्वनुष्ठाननित्यत्वं स्वातन्त्र्यमपकर्षति ।

संकटा ह्याहिताग्नीनां प्रत्यवायैर्गृहस्थता ॥

b) वज्रादपि कठोराणि मृदुनि कुसुमादपि ।

लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति ॥